

in živino iz borne koče, ki je hkrati hiša in hlev, ter mu streho zažge nad glavo! V takih razmerah je pol tisočletja zdihoval balkanski Slovan.

Res čudna usoda! Dva polotoka segata v Sredozemsko morje, oba od prirode bogato obdarjena, z rodovitno zemljo in žarkim solncem, prepojena od mnogoštevilnih rek, obdana od onega morja, okoli katerega je vsekdar cvetela najvišja svetovna kultura. Italija in Balkanski polotok! Pa v ravno tisti dobi, ko se je v Italiji razvilo najsvobodnejše življenje visoko razvitih ljudovlad, ko je znanost in umetnost cvetela v oni neminljivi pomladi, katere žarki nas še danes ogrevajo, je pa najbližji sosed njen, Balkanski polotok, zdihoval v najgorjem barbarizmu.

Med ta dva svetova smo postavljeni mi, Južni Slovani. Razkol med Vzhodom in Zapadom je tudi nas razklal. Dve kulturi sta si nas osvojili in ustvarili med nami velika nasprotstva. Rim in Carigrad se tu srečujeta. Katolicizem s svojo visoko razvito občečloveško kulturo, iz katere je izrastlo vse, kar je na Zapadu svobodnega, humanega, naprednega, meji tu ob odrevenelo Shizmo, ki se trmoglavo drži stroge forme v ozkem okviru nacionalistične omejenosti, v mnogostoletni sužnosti ponižano od barbarskega trinoga.

Krščanska raja ni mogla mirno prenašati turškega jarma. Pravo čudo je, da so kristjani na Balkanu sploh ohranili svojo vero v kljub tolikemu preganjanju. A ravno v tej čudoviti ohranitvi svoje vere so videli jamstvo, da jih islam ne more uničiti. Osvobodilna vojska pred petindesetimi leti je poklicala Rusijo na pomoč. Težki udarci ruskega orožja so ponižali turško ošabnost in dali duška tlačeni raji. Srbija, Bolgarija in Črna gora so se osvobodile, Bosna in Hercegovina sta prišli pod avstro-ogrsko upravo.

Tekom let so se balkanske države primerno razvile po modernih državnopravnih načelih. — Srbija, Črna gora, Grška so kraljestva, Bolgarija se je nedavno iz kneževine proglasila za carstvo in tudi Črna gora je

posegla po kraljevski kroni. To so bili znaki notranje konsolidacije, hkrati pa tudi znaki napredujoče samozavesti proti zunanjemu svetu, zlasti proti Turčiji in vevlastim. — Da, Turčija in vevlasti — to je čudno poglavje v evropski povestnici, s katerim si

bodo še zgodovinarji belili glave.

— Po berlinski pogodbi, s katero se je končala prva balkanska osvobodilna vojska, so si evropske vevlasti prisvojile nekako nadzorstvo in varuštvo nad Balkanom. Lahko bi bili tedaj Turčijo popolnoma uničili, a tega niso storili zaradi medsebojne zavisti. Na Balkanu so ustanovili več majhnih držav, od katerih so naprej vedeli, da bodo vedno sovražne Turčiji, a tudi needine med sabo. Res sta bili kmalu Srbija in Bolgarija zapleteni v vojsko. Tako so diplomatje zabranili, da bi se na Balkanu ustanovila velika, moderna država. Zavist med vevlastmi samimi je zakrivila, da so se zedinile k ohranitvi Turčije. Po osvobodilni vojski bi bila Rusija

zaslužila kos Turčije, a zavist vevlasti je pripravila Rusijo ob plen ter celo zaprla Dardanele za prehod ruskih vojnih ladij. Pri delitvi Turčije bi zahtevala vsaka vevlast svoj del, in tedaj bi prišlo do svetovne vojske. Iz tega vzroka so sklenile vevlasti vzdrževati na Balkanu status quo.

To je ohranilo „bolnega moža“ v Carigradu pri življenju. Evropska Turčija nima pogojev za obstanek v sebi, ampak v drugih državah. Moderni vek pa ni izpremenil turške narave.

V turških rokah je ostal še velik del Balkanskega polotoka. Od teh dežel nas zanimajo zlasti Makedonija, Stara Srbija in sandžak Novi Pazar, ki so

nam najbližje geografično in po slovanškem pokolenju prebivalstva. V sandžaku je že bila svojčas avstrijska posadka, ki jo je po aneksiji Bosne in Hercegovine naša država poklicala nazaj.

Popolnoma v turških rokah ječi zlasti Makedonija. Krščansko prebivalstvo trpi vnebovpijoče krivice. Ropi in uboji so vedno na dnevnem redu. Turški vojak in uradnik sta roparja med prebivalstvom, ki zlorabita svojo moč kot divje živali. Turški fanatizem se je dvignil skoro vsako leto in

MILENA,
KRALJICA ČRNOGORSKA.

ČRNOGORCI GREDO NA VOJSKO:
Kralj Nikita pozdravlja starega bojnega tovariša.